

Diagnoza czynników chroniących i ryzyka w Szkole Podstawowej nr 25 im. Kornela Makuszyńskiego

Podstawa prawna opracowania

1. **Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe, Art. 26**
2. **Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 18 sierpnia 2015 r. w sprawie zakresu i form prowadzenia w szkołach i placówkach systemu oświaty działalności wychowawczej, edukacyjnej, informacyjnej i profilaktycznej w celu przeciwdziałania narkomanii**

Rok szkolny 2020/21

1. Źródła danych

- Ankiety dla uczniów klas IV–VIII (poczucie bezpieczeństwa w szkole, relacje rówieśnicze, stosowanie używek, cyber zagrożenia). Ankieta przeprowadzona za pomocą forms- online)
- Analiza dokumentacji szkolnej (frekwencja, uwagi, osiągnięcia, wpisy do dzienników, analiza dokumentacji specjalistów szkolnych). Do badań wykorzystano metodą sondażu diagnostycznego, a wśród niej technikę ankiety. Badania przeprowadzono on-line za pomocą formularza google.
- Wywiady z wychowawcami i nauczycielami
- Rozmowy z rodzicami podczas zebrań.
- Badaniem zostało objętych 220 uczniów z klas 4- 8. Badania miały na celu zdiagnozowanie wybranych obszarów wychowawczych pracy szkoły – bezpieczeństwo i zagrożenie uzależnieniami.

2. Zidentyfikowane czynniki chroniące

Założono, że czynnikami chroniącymi przed uzależnieniami od papierosów, alkoholu i narkotyków oraz uzależnień behawioralnych jest:

3. Poczucie bezpieczeństwa w szkole
4. Wsparcie znaczących osób w trudnych sytuacjach,
5. Znajomość zasad i konsekwencji uzależnień oraz konstruktywne sposoby spędzania czasu wolnego.
6. Udział w zajęciach poświęconych problematyce uzależnień
7. Znajomość mechanizmu uzależnienia oraz skutków palenia papierosów, picia alkoholu i używania narkotyków

8. Umiejętność dzielenia się swoimi emocjami z innymi
9. Stałe wzmacnianie kompetencji społecznych uczniów
10. W nauce zdalnej dostęp do sprzętu komputerowego i sieci
11. Wsparcie rodzica w weryfikacji wiadomości prawdziwych i fake newsów

Zidentyfikowane czynniki ryzyka

- Doświadczanie agresji ze strony rówieśników głównie cyberprzemoc
- Brak umiejętności proszenia o pomoc
- Kontakt z środkami uzależniającymi takimi jak papierosy, alkohol,
- Niskie umiejętności radzenia sobie w sytuacjach stresowych
- Brak możliwości bezpośredniego odniesienia do grupy rówieśniczej odreagowywania napięć emocjonalnych poprzez bliskie kontakty z innymi
- Wykluczenie cyfrowe poprzez brak odpowiedniego sprzętu, dostępu do sieci on- line
- Brak umiejętności weryfikowania słuszności pozyskiwanych informacji z sieci .
- Izolacja społeczna przy nauczaniu zdalnym , brak możliwości rozładowania napięć
- Większa podatność układu nerwowego spowodowana długim przebywaniem przed komputerem ograniczoną możliwością ruchu .

ANALIZA PRZEPROWADZONY BADAŃ:

Czynniki chroniące:

- Jednym z czynników chroniących przed uzależnieniami oraz ryzykownymi zachowaniami jest budowanie przyjaznej atmosfery uczenia się, rozwoju i zabawy dzieci i młodzieży. Ze względu na nauczanie zdalne oraz kwarantannę możliwości te były ograniczone i znacząco zostało zagrożone zdrowie psychiczne uczniów związane z izolacją społeczną częściową lub całkowitą. Uczniowie w większości wskazują, że lubią szkołę (87,4%), dla znacznej części jest ona bezpiecznym miejscem (72,5%). Uczniowie woleliby uczyć się w formie stacjonarnej (67,2%) Najczęściej pojawiającymi się aktami agresji wskazywanymi przez badanych są przekleństwa i wyzywanie (87%), najwięcej nich zdarza się na korytarzu szkolnym w czasie nauki w szkole oraz na czatach między lekcjami zdalnymi (70%). 43% rodziców uważa, że w szkole funkcjonuje jasny i przejrzysty system zasad i konsekwencji.
- Niepokojący jest fakt że 67% nie ma wiedzy na ten temat. W porównaniu z badaniami z ubiegłego roku przekonanie rodziców co do jasności zasad nieznacznie się

zwiększyło, ale nadal pojawia się potrzeba stałego kontaktu nauczycieli z rodzicami opierająca się na stałym informowaniu o podejmowanych działaniach w szkole i konkretnych zespołach klasowych.

- Uczniowie w większości uczestniczyli w zajęciach poświęconych problemowi uzależnień (78,42%), a co zatem idzie znają mechanizm uzależnienia. 66,9% spośród nich uczestniczyło w nich przynajmniej 2 razy. 96,5% badanych rodziców wskazuje, że ich dzieci doskonale znają mechanizm uzależnienia.
- **47% uczniów szukałoby pomocy u innych osób w trudnych sytuacjach**, co sprawia, że można im skutecznie i w porę udzielać potrzebnej pomocy. Pozostali najchętniej nikomu by nie mówili o swoich trudnościach. Obniża się statystycznie odsetek dzieci, które szukają pomocy w sytuacjach trudnych (w ubiegłorocznym badaniu 57%, gdy w 2019/2020 roku wskaźnik ten wynosił 88%). Konieczne jest budowanie poczucia zaufania do dorosłych i psychoedukacja rodziców w tym zakresie, gdyż rośnie zagrożenie zdrowia psychicznego dzieci.
- 91,3% uczniów nigdy nie było świadkiem używania przez inne osoby środków odurzających.
- 56,4% rodziców wskazuje, że w sytuacjach trudnych ich dziecko na pewno zwróciłoby się o pomoc do nauczyciela, a 76,4% jest przekonana że ich dzieci na pewno poprosiliby ich o pomoc, gdyby napotkali jakąś trudność. Nie potwierdzają tego wskazania uczniów, trudnych, gdyż 53 % uczniów nie szukałoby u nikogo wsparcia w sytuacjach , a co zatem idzie samodzielnie rozwiązuje problemy.
- 65,8% rodziców z racji nauki zdalnej nie wie jakie kontakty w sieci ma ich dziecko. W ubiegłorocznym badaniu 98,4% rodziców wskazało, że dobrze wie jak i z kim spędza czas wolny ich dziecko, doskonale zna kolegów i koleżanki swoich dzieci. Nauka zdalna uczniów i przeniesienie kontaktów w tryb on-line powoduje, że rodzice mają mniejszą kontrolę nad nimi i świadomość ryzyka, które spotyka ich dziecko w sieci. Należy zatem zwiększyć umiejętności interpersonalne uczniów a przede wszystkim zwracanie się o pomoc do dorosłych w sytuacjach niezrozumiałych, czy niepewnych.
- W zdecydowanej większości rodzice (97%) uważają, że zarówno dom rodzinny, i szkoła jest odpowiedzialna za podejmowanie profilaktyki uzależnień

Czynniki zagrażające:

- Poważnym czynnikiem zagrożenia jest fakt, że 52% uczniów nikomu nie powiedziałoby o swoich problemach. 68,1% badanych rodziców wskazuje, że ich dzieci mają ogromny problem w mówieniu o swoich stanach emocjonalnych i kryzysach. Wskaźnik ten zwiększył się dwukrotnie w odniesieniu do poprzedniego badania.
- Niepokojący jest fakt, że 64,5% rodziców nie wie w jaki sposób szkoła wzmacnia kompetencje emocjonalno- społeczne uczniów.

Dokonano również analizy dokumentacji pedagogów szkolnych oraz przeprowadzono wywiady z wychowawcami klas 1-8.

Na podstawie analizy indywidualnych przypadków do największych czynników zagrożenia uznano obniżony nastrój uczniów oraz brak umiejętności komunikacyjnych . 21, 3 % uczniów wychowuje się w rodzinach niepełnych ze względu na rozwód rodziców, lub śmierć jednego z nich. 19,8% uczniów pochodzi z rodzin wielodzietnych (trójka i więcej dzieci). 18,2% uczniów ma obniżone możliwości psychofizyczne, potwierdzone badaniami lekarskimi bądź opinią z MZPPP. 12,5% uczniów to uczniowie szczególnie uzdolnieni, których umiejętności wykraczają poza program szkolny. 25,1% uczniów staje się często animatorami pozytywnych aktywności na rzecz klasy i szkoły. Zaledwie 14,2% uczniów potrafi określać swoje potrzeby. 12,5% ma duże bariery komunikacyjne w kontaktach z innymi . 20,3% wymaga stałej kontroli i wsparcia nauczyciela, gdyż nie umie sobie poradzić z materiałem szkolnym. Objęto pomocą uczniów którzy byli wykluczeni cyfrowo. Szczególnym zainteresowaniem objęto uczniów o wysokiej absencji szkolnej .

Rekomendacje do realizacji na rok szkolny 2021/22 :

(Tematyka proponowanych zajęć dotyczących profilaktyki zachowań niepożądanych oraz traktujących o bezpieczeństwie i zdrowiu)

- Rozmowy o zasadach właściwego i bezpiecznego zachowania się w klasie. Dbanie o higienę ciała i częste mycie rąk, zwłaszcza w czasie pandemii.
- Bezpieczne korzystanie z urządzeń multimedialnych. Podstawowe zasady bezpieczeństwa i funkcjonowania w szkole, bezpieczeństwo w ruchu drogowym.
- Zajęcia dotyczące kształtowania umiejętności rozpoznawania i nazywania uczuć i zachowań, szacunku do wszystkich członków rodziny, wrażliwości na potrzeby innych; pomaganie innym,

kształtowanie empatii, rozpoznawanie przykrych emocji (strach, obawa, niepokój), sposoby radzenia sobie z nimi.

- Planuje się zajęcia na temat bezpiecznych i niebezpiecznych zachowań podczas zimowych zabaw.

- Planuje się przeprowadzenie pogadarek na temat tolerancji, akceptacji odmienności i relacji z innymi

- „Nie pal przy mnie, proszę”- realizacja programu edukacji antytytoniowej dla uczniów klas 1-3 szkół podstawowych.

- Zajęcia mające na celu budowanie poczucia własnej wartości: moje mocne strony, ulubione zajęcia, pokonywanie własnych słabości, czarodziejskie słowa stosowane w życiu codziennym. Kształtowanie umiejętności interpersonalnych poprzez tworzenie katalogu cech dobrego kolegi - rad dla kolegi, przyjaciela, sposobów wzajemnej pomocy i zaufania, postępowania z cudzą własnością - szukanie właściciela.

- Zapoznanie z zasadami dbania o zdrowie własne i innych: odżywianie, sport, realizacja hobby.

- Omówienie procedur obowiązujących podczas pandemii. Kształtowanie umiejętności rozpoznawania i nazywania uczuć oraz sposobów wyrażania ich, radzenia sobie z emocjami przykrymi. Tworzenie kodeksu zachowań sprzyjających zdrowiu w okresie pandemii. Zapisanie do zeszytów ważnych zaleceń: "Jak dbać o zdrowie. Znaczenie zdrowego trybu życia. Zwrócenie uwagi na zachowanie dystansu i bezpieczeństwa podczas przerw w szkole. Rozmowy o pochodzeniu witamin i ich roli w rozwoju naszego organizmu. Pogadanki z uczniami o zagrożeniach zdrowotnych w okresie pandemii. Ustalenie cech dobrej koleżanki/dobrego kolegi.

- Poruszenie tematyki związanej z domem i rodziną jako miejscem, gdzie realizuje się potrzeba przynależności i miłości. Ustne i pisemne wypowiedzi pogłębiające świadomość relacji rodzinnych i społecznych. Wyjaśnienie pojęcia adopcji i związanych z nią zmian w rodzinie.

- Uczniowie zostaną zapoznani z zasadami właściwego i bezpiecznego korzystania z zasobów Internetu i mediów społecznościowych szczególnie w czasie nauki zdalnej.

- Działania profilaktyczne będą prowadzone także na lekcjach biologii w klasach siódmych. Ich tematyka dotyczyć będzie zasad prawidłowego żywienia, negatywnego wpływu na organizm środków dopingujących. Poznają także czynniki ryzyka chorób serca oraz sposoby zapobiegania im podstawą programową na zajęciach edukacji dla bezpieczeństwa.

Ze względu na realizację nauki w trybie zdalnym bardzo dużo tematów dotyczących profilaktyki zdrowotnej będzie realizowana na zajęciach wychowania fizycznego we wszystkich klasach IV- VIII.

Realizowane tematy będą dotyczyły zdrowych nawyków żywieniowych, zagrożeń ze strony substancji psychoaktywnych, prawidłowej organizacji czasu.